

LIETUVOS GRŪDŲ PERDIRBĖJŲ ASOCIACIJA

INFORMACINIS BIULETENIS Nr. 4-2012
2012-02-15 - 2012-02-29

ASOCIACIJOJE:

2012-02-28- inicijavome darbo grupės grūdų pirkimo-pardavimo sutarčiai rengti posėdį.

ŽINIASKLAIDOJE:

2012-02-20 „Ūkininko patarėjas“ spausdino straipsnius: 1., [Grūdų supirkimo sutartys: malūnininkus tenkina, žemdirbius ne](#). Žemdirbiai jau seniai skundžiasi, jog sudarant grūdų pirkimo-pardavimo sutartis atsiduria silpnesniųjų pozicijose, nes sutarčių sąlygas jiems primeta teisės srityje geriau „pasikausę“, brangius juristus turintys supirkėjai. Todėl Lietuvos grūdų augintojų asociacija (LGAA) kreipėsi į Žemės ūkio ministeriją (ŽŪM), prašydama parengti tipinę grūdų supirkimo sutartį, kurioje būtų atsižvelgta į dabar galiojančius teisės aktus ir kuri būtų lygiateisiška abiem pusėms, tiek pirkėjo, tiek pardavėjo atžvilgiu. Seniau tipinės sąlygos buvo nustatytos pieno supirkimo sutartyse. Ar pavyks tą patį padaryti ir grūdinininkystėje? LGAA atkreipia dėmesį, kad superkančių įmonių sutartys, sudaromos su grūdų pardavėjais - žemdirbiais, skiriasi vienos nuo kitų apimtimi ir turiniu, bet visa atsakomybė su begale sankcijų tenka ūkininkui. Analizuodama sutartis LGAA pastebėjo, kad jos sudarytos perkančiosios pusės, t. y. Įmonių, turinčių ne vieną juristą sutartims parengti, ir yra palankesnės grūdų supirkėjams. LGAA ne kartą buvo susitikusi su grūdų supirkėjais ir diskutavusi dėl vieningos grūdų supirkimo sutarties parengimo, kuri galėtų visoje Lietuvoje, būtų taikoma išankstiniais sandoriams, laikantis abipusio lygiateisiškumo. Grūdų augintojų nuomone, tai įneštų aiškumo rinkoje ir būtų mažiau tarpusavio nesusipratimų. Derybų eigoje Lietuvos grūdų perdirbėjų asociacija (LGPA) iš dalies pritarė pavyzdinės sutarties pavišnimui asociacijos tinklalapyje, kad tokia sutartimi pagal vienodus kriterijus naudotųsi visi grūdus superkantys subjektai. Tačiau vėliau didžioji dalis grūdus superkančių įmonių atstovų nepalaikė vieningos sutarties idėjos ir ji iki šiol nėra įgyvendinta. LGAA tarybos pirmininkas Romas Majauskas teigia, kad ūkininkai neturi teisinio išsilavinimo, negali samdyti brangių teisininkų, todėl jiems sunku atsilaikyti prieš supirkėjų primetamas sutarčių sąlygas. „Kai supirkėjas pateikia kelių puslapių sutartį, ūkininkui suprasti viską, kas joje parašyta, tikrai sudėtinga. Tipinės sutarčių sąlygos, kurios turėtų būti grūdų pirkimopardavimo sutartyse, palengvintų ūkininkų ir supirkėjų bendravimą, vieni kitus lengviau suprastume. Reikėtų, kad sutartys atitinku sąžiningumo kriterijus, kad būtų lygiateisės abiem pusėms“, - teigia LGAA vadovas. Jis prisimena, kad bene prieš dešimt metų tipinės grūdų pirkimo-pardavimo sutartys buvo, tačiau vėliau jos virto „pavyzdinėmis“, o po kurio laiko ir visiškai „išnyko“. Pasak R. Majausko, jeigu būtų parengtos tipinės grūdų pirkimo-pardavimo sutarčių sąlygos, jose turėtų būti numatyta daug ūkininkams svarbių dalykų. Pavyzdžiui, grūdų kokybės reikalavimai. „Anksčiau už aukštesnės negu standartinė kokybės grūdus žemdirbiams buvo priskaičiuojamos kainos priemokos. Jau seniai to nebeliko. Už geresnės kokybės grūdus supirkėjai neskuba mokėti priedų, tuo tarpu už prastesnės kokybės derlių tuoj pat taikomos nuoskaitos“, - pasakoja R. Majauskas. Kitokios nuomonės dėl tipinių sutarčių laikosi grūdus superkančių įmonių atstovai. Supirkėjų teigimu, Lietuvos grūdų augintojai neturėtų skųstis dėl derliaus realizavimo - supirkėjų skaičius perkopė 1 00, visi jie varžosi dėl kiekvieno ūkininko, konkurencija didžiulė. „Kiekvienas supirkėjas, siūlydamas augintojui lanksčias supirkimo ir atsiskaitymo sąlygas, siekia ilgalaičių abipusių išpareigojimų. Dėl kiekvieno sutarties punkto deramasi. Atsiskaitymas už grūdus, vietoj teisės aktuose numatytų 60 d., dažniausiai tesiekia 4-5 dienas“, - teigia LGPA viceprezidentė, vykdomoji direktorė D. Stasiūnienė. Pasak jos, Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymas įteisina rašytines žemės ūkio produkcijos pirkimo-pardavimo sutartis, kurios turi atitikti šiuo įstatymu nustatytas tipines sutarties sąlygas, t. y. kiekvienoje sutartyje būtinai turi būti numatyta atsiskaitymo sąlygos, šalių atsakomybė už sutarties nevykdymą, pirkimo ir tiekimo tvarka, numatomas kiekis, kokybės reikalavimai, kaina. „Iki šiol tokia supirkimo tvarka tenkino didžiosios daugumos grūdų augintojų ir supirkėjų poreikius. Tačiau pastaruoju metu žemdirbių organizacijos panorą įteisinti tipinę grūdų pirkimo sutartį, gal net neįtardamos, kad tokia sutartis dėl savo nelankstumo būtų nenaudinga patiems

augintojams. Tokia sutartis būtų nepriimtina visiems grūdų rinkos dalyviams, nes netinka ir negali būti pritaikyta įvairioms grūdų prekybos operacijoms, pavyzdžiui, pastaruoju metu ypač populiarieji išankstiniai grūdų pirkimo-pardavimo susitarimai bei kai kurių įmonių planuojamam naujam grūdų supirkimo būdai, kai už grūdus pardavėjui sumokama sutarta kaina, tačiau šie paliekami pardavėjo sandėliuose, laiduojant jų išsaugojimą pirkėjui išduodamu vekseliu. Tokia sutartimi visiems grūdų rinkos dalyviams būtų suvienodinamos baudos už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą, todėl iš sutarties šalių būtų atimama teisė nustatyti kitokias, joms priimtinas sankcijas. Tai prieštarautų Civiliniame kodekse įtvirtinti šalių teisei sutartyse nustatyti turtinę atsakomybę už sutarčių nevykdymą ir Konkurencijos įstatymui. Kadangi tipinė sutartis - tai tokia sutarties forma, kurioje šalys nieko negali keisti, ji nepriimtina abiem šalims, nes riboja šalių susitarimo laisvę ir prieštarauja šalies įstatymams", - priežastis, kodėl, jos manymu, tipinių sutarčių įteisinti nevertėtų, aiškina D. Stasiūnienė. Ministerija rengia tipiniu sutarties sąlygu projektą Vasario pradžioje Žemės ūkio ministerijoje vyko LGAA, LGPA ir ministerijos atsakingų pareigūnų susitikimas, kuriame buvo aptartos galimybės rengti grūdų pirkimo-pardavimo tipines sutartis. Šiame susitikime buvo pasiektas susitarimas, kad tipinės sutarties tikslinga atsisakyti, vietoj to papildyti sutarties formą kai kuriomis privalomomis sąlygomis. ŽŪM teisės specialistai, „ŪP" pasiteiravus apie galimybes įteisinti tipinę grūdų pirkimo-pardavimo sutartį, telefonu nieko nepaaiškino, o klausimus paprašė atsiųsti raštu ministerijos Viešųjų ryšių skyriui. Gavome tokį atsakymą: „Pavyzdinė grūdų pirkimo-pardavimo sutartis, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. 3D-70 (Žin., 2003, Nr. 23-979), parengta atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo (Žin., 1999, Nr. 102-2921; 2010, Nr. 125-6385) 3 ir 4 straipsnių nuostatas. Minėto įsakymo 2 punkte nurodyta, kad sudarant sutartis būtina vadovautis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu (Žin., 2000, Nr. 74-2262) ir kitais teisės aktais, todėl manome, kad supirkėjų ir augintojų sudaromos grūdų pirkimo-pardavimo sutartys negali prieštarauti Pavyzdinėje grūdų pirkimo-pardavimo sutartyje nurodytiems ir kitiems teisės aktams." ŽŪM atkreipia dėmesį į tai, kad „pagal Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo 4 straipsnio 4 dalį, šalių atsakomybė už žemės ūkio pirkimopardavimo sutartyje nustatytą sutarties sąlygų nevykdymą yra tipinė sutarties sąlyga, nepriklausomai nuo sutarties pavadinimo - ar sutartis vadinama pavyzdinė, t. y. skirta būti pavyzdžiu, ar vadinama tipinė, t.y. taip pat pavyzdinė". Atsižvelgiant į LGAA prašymą, grūdų augintojų nusiskundimus dėl kai kurių grūdus superkančių ūkio subjektų, ministerija parengė įsakymo „Dėl Tipinių grūdų ir (arba) rapsų pirkimo-pardavimo sutarties sąlygų, išdėstytų grūdų ir (arba) rapsų pirkimo-pardavimo sutartyje, patvirtinimo" projektą. Jis šiuo metu derinamas su visomis suinteresuotomis institucijomis.

2012-02-17 www.manoukis.lt spausdino publikacijas: 1. „Europoje pasėliai kenčia nuo šalčių“. Dėl šalčių žuvo dalis grūdinių augalų pasėlių Prancūzijos rytuose, Vokietijoje, Benilukso šalyse, Lenkijoje, Čekijoje ir Ukrainoje, pranešė Europos stebėsenos tarnyba MARS. Dėl vyravusių palyginti šiltų orų žiemos pradžioje, augalai nespėjo pasirengti staigiam atšalimui, todėl padidėjo žiemos nuostolių rizika. Prasidėjus šalčiams, sniego danga Vakarų Europoje, Lenkijoje ir Juodosios jūros regione buvo labai menka arba jos iš viso nebuvo. Remiantis meteorologijos tarnybos „MDA EarthSat Weather" pranešimais, šalti orai išlieka didžiojoje Europos dalyje. Nuo šalčių jau nukentėjo pasėliai Šiaurės Rytų Prancūzijoje, vakariniuose ir centriniuose Vokietijos, Lenkijos, Čekijos ir Bulgarijos regionuose. Tuo tarpu pietiniuose Vokietijos, Lenkijos, Čekijos, Vengrijos, Rumunijos ir Bulgarijos regionuose iškritęs sniegas sumažino nuostolių riziką. Anot „France Agrimer", 2011-2012 metais minkštųjų kviečių gamyba Prancūzijoje sumažėjo 4,8 proc. - iki 34 milijonų tonų. Prancūzija yra viena didžiausių ES grūdų gamintojų ir eksportuotojų. Tikimasi, kad eksportas už ES ribų, palyginti su 2010-2011 m., sumažės 32,6 proc. - iki 8,7 milijono tonų. ES vidaus rinkai tiekiamų grūdų kiekis nesikis ir sudarys 6,7 milijono tonų. Kukurūzų derlius šį sezoną sudarė 15,4 mln. tonų, kietųjų kviečių - 2 mln. tonų, miežių - 8,9 mln. t. „Morgan Stanley" ekspertai mano, kad kviečių kainų augimo tendencija gali išlikti dėl žemo atsargų lygio pagrindinėse šalyse eksportuotojose. Be to, 2011-2012 metų antroje pusėje sumažės grūdų pasiūla Juodosios jūros regione.

2. „Kazachstanas žada riboti grūdų gamybą“. Po išskirtinai rekordinio grūdų derliaus Kazachstanas peržiūri grūdų politikos gaires. Praėjusiais metais prikūlus 27 mln. tonų grūdų, šalis susidūrė su jų transportavimo ir sandėliavimo problemomis, rašo „Top agrar". Siekdama apsisaugoti nuo panašių būsimojo derliaus „staigmenų", Kazachstano žemės ūkio ministerija šiemet planuoja riboti grūdų gamybą iki 16-16,5 mln. tonų. Teigiama, esą toks kiekis visiškai tenkintų vidaus rinkos poreikius ir leistų eksportuoti apie 6 mln. tonų grūdų. Naujajai „grūdų politika" planuojama persikirstyti žemės plotų paskirtį. Kviečiams skirtas plotas

gali būti sumažintas iki 50-60 proc., o likusias žemes planuojama skirti ankštiniams, aliejiniams ar pašariniams augalams.

2012-02-23 www.manoukis.lt spausdino publikacijas: 1. „Lietuvos grūdų augintojų asociacija sieks didinti narių skaičių“. Vakar vykusiame Lietuvos grūdų augintojų asociacijos visuotiniame susirinkime asociacijos pirmininku antrajai trejų metų kadencijai perrinktas Kauno rajono ūkininkas Romas Majauskas. Taip pat buvo aptartos šiandienos aktualijos ir grūdų sektoriaus perspektyvos Europos Sąjungos BŽŪP kontekste. Pagrindinis LGAA tikslas - atstovauti visos šalies grūdų augintojų interesams, todėl labai svarbus uždavinys - didinti narių skaičių. Šiuo metu LGAA priklauso 51 narys iš 24 rajonų. Bendras LGAA narių auginamų javų ir rapsų plotas siekia 20 tūkst. ha. Kaip pažymėjo ataskaitoje R. Majauskas, jam pradėjus eiti LGAA pirmininko pareigas 2009 m. kovo mėnesį asociacija jungė 15 narių iš 13 rajonų. Per trejus veiklos metus ne tik patrigubintas narių skaičius, bet ir nuveikta nemažai svarbių darbų. Sėkmingai pavyko pasiekti, kad būtų sugriežtinta atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją tvarką (dabar supirkėjai privalo atsiskaityti už grūdus per 60 dienų). Pasak R. Majausko, atkreiptas atsakingų institucijų dėmesys į augalų žiemkentiškumo problemą, sudaromi rekomenduojamų veislių sąrašai, vykdomi į Nacionalinį augalų veislių sąrašą įrašytų veislių kasmetiniai papildomi tyrimai dėl jų žiemojimo, LGAA atstovas įtrauktas į Valstybinės augalininkystės tarnybos veislių vertinimo komisiją. Deja, kai kurių svarbių klausimų nepavyko išspręsti. „Iš mūsų siekio pakeisti grūdų kokybės standartus išėjo šnipštas“, - atvirai pripažino R. Majauskas, apgailestaudamas, kad šioje situacijoje LGAA ir grūdų perdirbėjų jėgos yra nelygios. Tiesa, paprastai standartai peržiūrimi kas 10 metų, o paskutinis grūdų kokybės standartų peržiūrėjimas buvo 2003-aisiais, tad yra vilčių, kad kitąmet pavyks pasiekti bent šokių tokių pakeitimų. Svarbiausias grūdų augintojų tikslas buvo pasiekti, kad javų grūdų standartinis drėgnis būtų pakeistas iš 14 į 14,5 proc., o rapsų - iš 8,5 į 9 procentus. Standartinį grūdų šiukšlingumą norėta padidinti iki 2 proc. (dabar - 1 proc.). Artimiausiu metu turėtų būti susitarta dėl tipinių sąlygų, kurios turės būti įrašytos visose grūdų ir rapsų pirkimo-pardavimo sutartyse. Tikimasi, kad tai leis išvengti sutarčių sąlygų vienpusiškumo ir apgins grūdų augintojų teises. LGAA visuotinį susirinkimą užbaigė pirmininko rinkimai. Buvo rinktasi iš dviejų kandidatūrų - ūkininkų Romo Majausko ir Zigmanto Aleksandravičiaus (į šias pareigas siūlyta kandidatuoti ir Aušriui Macijauskui, tačiau jis atsisakė). Balsų dauguma pirmininku išrinktas R. Majauskas. Vakarykščiame posėdyje patvirtinta ir naujoji LGAA taryba, kurią sudaro 11 ūkininkų: Alfredas Bardauskas, Algirdas Laurikietis, Leonas Rudinskas, Vidmantas Duonėla, Raimondas Jovarauskas, Algimantas Kižauskas, Ovidijus Pečeliūnas, Pranas Žymančius, Zigmantas Aleksandravičius, Rimantas Žebarauskas ir Romas Majauskas.

2. „Šalčiai Rusijoje pasėliams beveik nepakenkė“. Rusiją sausio pabaigoje-vasario pradžioje užklupę šalčiai didelės žalos žiemkenčiams nepadarė. Kiek daugiau nukentėjo tik šalies pietuose esantys pasėliai, pranešė Rusijos grūdų sąjunga. Rusijos europinę dalį prieš kelias savaites naktimis spaudė 33-36 laipsnių šaltis, o atšiauresniuose regionuose šaltis buvo pasiekęs 48 laipsnius ir vadintas anomaliniu reiškiniu. Tačiau didžioji dalis žieminių pasėlių buvo padengta storu sniego sluoksniu ir itin žema temperatūra jiems nebuvo pražūtinga. Pasėlių būklė yra nebloga, praneša portalas „Agronews“. Rusijos grūdų sąjungos vadovo A. Zločevskio duomenimis, kaip ir prognozuota, gali tecti atsėti iki 1 mln. ha pasėlių. Daugiausia nukentėjo Kubanės regionas. „Maždaug 8 proc. teks atsėti, bet tai - ne katastrofa“, - sakė Rusijos grūdų sąjungos vadovas. Šiomet Rusija tikisi prikulti daugiau kaip 90 mln. t grūdų. Gali būti, kad būsiamasis derlius pranoks pernykštį, siekusį 94 mln. t. Tam, pasak A. Zločevskio, būtina viena sąlyga - palankūs orai. Žieminiai pasėliai Rusijoje užima 16,5 mln. ha, iš jų 16,1 mln. ha – javai, 355 tūkst. ha – rapsai.

2012-02-27 BNS informavo „Žemės ūkio produktų supirkimo kainos per metus sumažėjo 5,9 proc., per mėnesį - 1,9 proc.“. Žemės ūkio produktų supirkimo kainos Lietuvoje sausio mėnesį, palyginti su 2011-ųjų sausiu, sumažėjo 5,9 procento. Tai lėmė 25,6 proc. smukusios augalininkystės produktų kainos, tuo tarpu gyvulių ir gyvulininkystės produktų supirkimo kainos padidėjo 5,3 proc., pranešė Statistikos departamentas. Iš augalininkystės produktų per metus bulvės atpigo 63,5 proc., daržovės – 61,2 proc., grikkiai – 53,1 proc., vaisiai – 29,1 proc., kukurūzai – 23,4 proc., kviečiai – 22,2 proc., kvietrugiai – 19,5 proc., ankštiniai augalai – 15,8 proc., rugiai – 15,3 procento. Javų mišiniai per metus pabrango 44,8 proc., miežiai – 16,1 procento. Per metus taip pat padidėjo kiaušinių (25,4 proc.), kiaulių (11 proc.), paukščių (10 proc.) ir natūralaus pieno (2,4proc.) supirkimo kainos, tuo tarpu avys ir ožkos atpigo 4,8proc., o galvijai - 0,7 procento. Per mėnesį - sausį, palyginti su gruodžiu - žemės ūkio produktų supirkimo kainos sumenko 1,9 procento. Augalininkystės produktai per mėnesį atpigo 1,2 proc., tuo tarpu gyvulininkystės produktų kainos sumažėjo 2,1 procento. Iš gyvulininkystės produktų per mėnesį padidėjo tik kiaušinių (3,1proc.) supirkimo kainos, o sumažėjo paukščių (5,4proc.), galvijų (5,3proc.), kiaulių (2,9 proc.), avių ir ožkų (2,5 proc.) bei

natūralaus pieno (0,7 proc.) supirkimo kainos. Iš augalininkystės produktų per mėnesį pabrango javų mišiniai (12,5 proc.), griekiai (8 proc.), rugiai (5,5 proc.), kvietrugiai (5,2 proc.), kukurūzai (4,4 proc.), vaisiai (2,9 proc.), tačiau atpigę ankštinių augalų grūdai – 28,5 proc., avižos – 9,6 proc., bulvės – 7,1 proc. ir daržovės – 4,7 procento.

2012-02-27 „Ūkininko patarėtas“ spausdino informaciją „[Labiliausiai brango griekiai](#)“. Grūdų supirkimo kainos Lietuvoje didėja. 2012 m. 5 savaitė (01 30-02 05) šalies grūdų supirkimo įmonės kviečius supirko vidutiniškai po 658,7 Lt/t - 7,5 proc. didesne kaina negu prieš mėnesį. Pašarinių miežių vidutinė supirkimo kaina minėtu laikotarpiu padidėjo 9,4 proc. (iki 649,9 Lt/t), kvietrugių - 6,6 proc. (iki 582,0 Lt/t), o griekių - net 21,7 proc. (iki 1 177,7 Lt/t). Rapsų vidutinė supirkimo kaina minėtu laikotarpiu padidėjo 1,8 proc. iki 1 473,0 Lt/t;

2012-02-27 BNS informavo „[Javų, daržovių, vaisių bei daugelio gyvulininkystės produktų sausį supirkta daugiau](#)“. Lietuvoje javų, daržovių, vaisių bei daugelio gyvulininkystės produktų sausį, palyginti su tuo pačiu 2011 metų mėnesiu, supirkta daugiau, tuo tarpu ankštinių augalų grūdų ir bulvių supirkimas sumažėjo. Statistikos departamento duomenimis, javų supirkimas šių metų sausį padidėjo 12 proc. iki 91,8 tūkst. tonų, daržovių supirkimas - 26 proc. iki 5,3 tūkst. tonų, vaisių supirkimas - 33 proc. iki 1,2 tūkst. tonų. Bulvių supirkimas šiemet sumenko 3 proc. iki 3,4 tūkst. tonų, ankštinių augalų grūdų - 40 proc. iki 0,3 tūkst. tonų. Gyvulių ir paukščių (gyvuoju svoriu) šių metų sausį supirkta 17,6 tūkst. tonų - 0,4 proc. mažiau nei 2011 metų sausio mėnesį. Tai lėmė 7 proc. iki 4,2 tūkst. tonų sumažėjęs kiaulių supirkimas. Paukščių supirkimas šiemet išaugo 2 proc. iki 8,4 tūkst. tonų, galvijų - 2 proc. iki 5 tūkst. tonų, avių ir ožkų - 87 proc. iki 8,8 tonos. Anot statistikų, šių metų sausį, palyginti su 2011-ųjų sausio mėnesiu, supirkta 8 proc. daugiau pieno ir 2 proc. daugiau kiaušinių - atitinkamai 96,3 tūkst. tonų ir 38,3 mln. vnt.

2012-02-27 žurnalas „Veidas“ spausdino straipsnį „[Komentaras](#)“

Maisto produktų gamintojų bendrasis pelningumas nuo 2005 iki 2011 m. trečiojo ketvirčio krito nuo 22 iki 13,4 proc. Kita vertus, pelningai dirbančių gamintojų dalis tarp visų įmonių šiuo laikotarpiu padidėjo nuo 63 iki 83 proc. Palyginti su visa šalies apdirbamąja gamyba, pelningai dirbančių įmonių maisto ir gėrimų gamybos srityje padaugėjo. Tikėtina, kad tam įtakos turėjo išaugęs vadybos lygis šiose įmonėse.

Tiek maisto produktų gamintojų pardavimo pajamos, tiek savikaina nuo 2005 iki 2011 m. padidėjo beveik dvigubai. Bendrasis pelnas vertine išraiška didžiausias buvo 2007 m. pabaigoje. Nuo 2008 m. bendrasis pelningumas su nedideliais svyravimais didėja, tačiau vertine išraiška nėra pasiekęs 2(K)7 m. lygio.

Mano nuomone, maisto produktų kainos Lietuvoje kyla ir kils dėl kelių esminių priežasčių:

išorinės paklausos - didėjančios maisto produktų ir jiems gaminti reikalingos žaliavos paklausos už ES ribų (Kinijoje, Indijoje, Pietų Amerikoje, Afrikoje, Jungtiniuose Arabų Emyratuose);

didėjančios savikainos, kurią lemia kylančios degalų ir energijos kainos;

maisto, kaip būtinosios prekės, statuso - santykinio gyventojų nejautrumo kainoms: Lietuvos namų ūkio išlaidų krepšelyje maisto produktai ir nealkoholiniai gėrimai sudaro 27-30 proc, o daugelyje ES valstybių - tik 15 proc. išlaidų;

griežtėjančio reguliavimo maisto saugos ir kokybės klausimais ES;

mažėjančių žaliavos auginimo išteklių: atsinaujinančių energijos šaltinių skatinimas lemia didesnę biomasės paklausą, tuo tarpu intensyvesnis žemės naudojimas energijos išteklių gamybai mažina maisto produktams gaminti būtinos žaliavos pasiūlą, o sykiu didina jos kainas;

kova su šešėline ekonomika: kuo geresni bus šešėlio mažinimo rezultatai, tuo aukštesnės bus maisto produktų kainos dėl savikainos didėjimo arba konkurencijos mažėjimo;

geros vadybos maisto produktų gamintojų ir prekybininkų lygmeniu;

mažos konkurencijos Lietuvoje ir santykinai mažos rinkos, kurioje gamintojai ir mažmenininkai yra galingesni už pirkėjus, o žaliavos auginimo - visiškai neorganizuoti bei silpni žaidėjai. Ar žinote nors vieną stiprų pirminės grandies (ūkininkų) prekės ženklą, kuris kaip lygus su lygiais galėtų kovoti prekybos tinklų lentynose?

2012-02-28 DELFI rašė: „[Suskaičiavo praėjusių metų derlius](#)“

2011 m., palyginti su 2010 m., grūdų derlius padidėjo 15 procentų, lauko daržovių – 75, bulvių – 23, cukrinių runkelių – 24, rapsų – 16 procentų, praneša Lietuvos statistikos departamentas. Gausesnį grūdų derlių lėmė 10 procentų padidėjęs derlingumas ir 5 procentais – plotas.

Žieminių javų derlius sumažėjo 25 procentais. Tai lėmė 24 procentais sumažėjęs plotas ir 1 procentu – derlingumas. Vasarinių javų derlius, priešingai, padidėjo 69 procentais, nes 24 procentais išaugo derlingumas ir 37 procentais – plotas. Ankštinių augalų derlius padidėjo 11 procentų – įtakos tam turėjo 22 procentais padidėjęs derlingumas, nors plotas sumažėjo 9 procentais.

Rapsų derlius padidėjo, nes 18 procentų padidėjo derlingumas, nors plotas sumažėjo 1 procentu. Ūkininkų ir šeimos ūkiuose išauginti grūdai sudarė 80 procentų viso grūdų kiekio (2010 m. – 77 proc.), cukriniai runkeliai – 76 procentų (2010 m. – 74 proc.), rapsai – 73 procentus (2010 m. – 71 proc.), bulvės – 99 procentus (2010 m. – 98 proc.), lauko daržovės – 97 procentus (2010 m. – tiek pat) viso atitinkamų augalų derliaus.

2012-02-28 DELFI rašė: „Karas dėl GMO Europoje tęsiasi“

Visai neseniai Prancūzija paprašė Europos Komisijos suspenduoti bendrovei „Monsanto“ išduotą leidimą auginti genetiškai modifikuotus javus. Prancūzijos vyriausybė sako, kad genetiškai modifikuoti augalai MON 810, vienintelis genetiškai modifikuotas organizmas, kurio auginimas leidžiamas Europos Sąjungoje, kelia pavojų aplinkai. Pasak Lietuvos ekologinės žemdirbystės asociacijos tarybos nario prof. Antano Svirskio, genetiškai modifikuotų organizmų banga Europoje vis labiau kyla, nes juos aktyviai bando įteisinti didžiosios korporacijos.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų prezidiumas pernai priėmė sprendimą rekomenduoti drausti genetiškai modifikuotų organizmų auginimą Lietuvos teritorijoje. Prezidiumo nariai pažymėjo, kad Lietuvos teritorija per maža ir per tankiai apgyvendinta, kad leidžiant auginti genetiškai modifikuotus organizmus būtų nepažeisti kaimyninių žemės sklypų naudotojų teisėti lūkesčiai ir interesai.

Prof. A. Svirskio teigimu, jeigu genetiškai modifikuotus organizmus būtų leista auginti Lietuvoje, tai reikštų visišką mūsų šalies žemės ūkio žlugimą. Be to, A. Svirskis atkreipia dėmesį, kad Lietuvos žemės ūkio ministras net buvo priverstas pasirašyti visuomenėje plačiai aptarinėjamos antipiratinės prekybos sutarties (ACTA) tekstą dėl to, kad būtų įtvirtinta kompanijos „Monsanto“ genetiškai modifikuotų organizmų autorystė.

2012-02-29 www.manoukis.lt spausdino straipsnį „Biologai perprogramuoja nuodingas sėklas“

Nauja genų technologija gali padėti išmaitinti žmoniją, pritaikydama maistui nevalgomas sėklas, rašo portalas „Science Daily“. Iš maždaug ketvirčio milijono augalų šiuo metu maistui naudojama ne daugiau 10 tūkstančių, nes daug augalų yra nuodingi, kiti neturi maistinės vertės. „Žinome ne daugiau kaip 100 augalų rūšių, tinkančių auginti dideliais kiekiais maistui“, - sako Norvegijos Mokslo ir technologijų universiteto biologijos profesorius Atle Bones. Tačiau biologas su kolegomis padarė svarbų atradimą: jie išsiaiškino, kaip perprogramuoti rapsų genus, kad jų sėklose sumažėtų nuodingųjų medžiagų. Iki šiol niekam to nebuvo pavykę padaryti. A. Bones nuomone, technologija netgi gali sukelti maisto revoliuciją. Rapsuose yra ląstelių, kurios gamina nuodingus junginius. Nuodus augalas išskiria gindamasis tam tikrose situacijose, pavyzdžiui, kai jo lapą pradeda ėsti vabzdys. Apsauginis sėklų mechanizmas įsijungia ir tuomet, kai jos neteisingai spaudžiamos aliejui: tuomet jis tampa garstyčių skonio ir sukelia virškinimo problemų. Mokslininkai genetiškai pakeitė rapsų sėklas, kad nuodus išskiriančios ląstelės išnyktų iki sėkloms visiškai subręstant. Tokiu būdu augalas ir toliau gali gintis nuo kenkėjų, o ūkininkai gali didinti spaudžiamų sėklų koncentraciją ir nesijaudinti, kad aliejus bus užterštas. Pasaulyje genetiškai modifikuotas maistas auginamas apytiksliai 130 milijonų hektarų plote. Tai teritorija, 40 kartų viršijanti Danijos plotą ir, mokslininkų skaičiavimais, padidėsianti dvigubai per kitus dešimt metų. Pagrindiniai GMO augintojai - JAV, Argentina, Brazilija ir Kinija. Europoje genetiškai pakeistas kultūras augina septynios šalys. Vieni iš naujausių genetiškai pakeistų augalų yra „super“ brokoliai, kurie turi daugiau maistinių medžiagų. Kitąmet rinkoje turėtų pasirodyti ir sojų pupelės, praturtintos omega-3 rūgščių.